

IDEOLOGIJA

ŠTO JE IDEOLOGIJA

- **1.** proučavanje ideja i rad na idejama
- **2. pol.** **a.** primjenjeno mišljenje, ukupnost pojmove i konstrukcija u različitim oblicima svijesti usmjereni na izravno ostvarivanje i praktično djelovanje **b.** razg. krivo ili ekstremno shvaćanje i tumačenje kakve ideje [*zadojenost ideologijom*]
- **3.** ukupnost filozofskih, društvenih, političkih, moralnih, religioznih itd. ideja svojstvenih jednome razdoblju ili jednoj društvenoj skupini [*prosvjetiteljska ideologija; građanska ideologija; militaristička ideologija*]
- **4. razg.** **a.** puka teorija o čemu, otuđena od životne prakse **b.** životno opredjeljenje [*nečija osobna ideologija*]

ŠTO JE IDEOLOGIJA

- „**znanost o idejama**“ – krajem 18. st. – *Antoine Destutt de Tracy* (ideolozi – skupina filozofa)
 - *ideologija kao osnova za političke, moralne i pedagoške reforme društva – pozitivno i progresivno značenje pojma*
- Napoleon – pridaje **negativno značenje** pojmu ideologija
 - *ideolozi stvaraju „metafiziku oblaka“ koja nema veze s pravim problemima Francuske*
- negativno značenje preuzeo je Marx i ono danas prevladava u shvaćanju ideologije

IDEOLOGIJA je **skup ideja** i **vjerovanja** o svijetu, čovjeku i društvu usmjerenih na **održavanje** ili na **promjenu** postojećega stanja u društvu

ELEMENTI IDEOLOGIJE

KOGNITIVNI

- ima elemente znanosti – **objašnjava, sistematizira i opisuje** društvene pojave
- ideologije se izgrađuju na osnovama filozofskih i znanstvenih spoznaja
- za razliku od **religije** koja je usmjerenata na **onozemne stvari, ideologija** je usmjerenata na **svjetovne**

NORMATIVNI

- **prosudbe** što je dobro ili loše za društvo, **stavovi** o pravcu razvoja društva i **naputci** za djelovanje (*npr. revolucija*)
- **neznanstveni** elementi ideologije

SHVAĆANJE IDEOLOGIJE

NEUTRALNO

- definicija ideologije
- ideologija je **skup ideja i vjerovanja** s određenim karakteristikama koje se razlikuju od religije ili od znanosti

KRITIČKO

- „*Ideje vladajuće klase su u svakoj epohi vladajuće ideje*”
K. Marx
- ideologija služi **uspostavljanju** i **održavanju** asimetričnih odnosa moći, tj. **dominacije**
- ideologija kao **lažna svijest**, **zabluda** i **manipulacija**

FUNKCIJE IDEOLOGIJE

– osim „negativnih”, postoje i „pozitivne” funkcije ideologije:

SIMBOLIČKA ORIJENTACIJA

LEGITIMACIJA

SOLIDARNOST

IDENTITET

SIMBOLIČKA ORIJENTACIJA

- omogućuje pojedincima i grupama **orijentiranje u složenom svijetu**
- pružaju **skup značenja** koji služe kao **putokaz** za razumjevanje, vrednovanje i djelovanje u društvu

LEGITIMACIJA

- ideologijama se **tumače** i **opravdavaju društvene pojave** (*npr. nejednakosti u bogatstvu, ugledu i moći*)
- privilegirane grupe će nastojati **opravdati** nejednakosti u društvu (*npr. na temelju sposobnosti, spretnosti, snalažljivosti, porijekla*)
- potlačene grupe će **osporavati** postojanje poštene utakmice (*jednakost šansi*) i naglašavati nepravednu nejednakost – **osporavajuća funkcija ideologije**

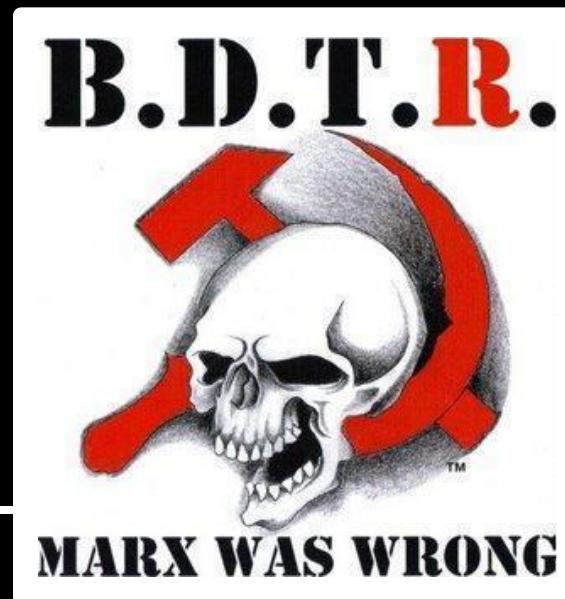
SOLIDARNOST

- kao skup **ideja i vjerovanja** neke grupe, ideologija **povezuje pojedince i jača koheziju grupe**
- naglašava potrebe grupe, identificira protivnike, povećava osjećaj zajedništva i svijest o pripadnosti grupi – **homogenizacija**

IDENTITET

- izgrađivanjem solidarnosti, grupa gradi vlastiti identitet – **kriteriji razlikovanja pripadnika od nepripadnika grupe** („mi“ i „oni“)
- ideologija pruža pojedincima **sliku svijeta koja je važna u formiranju osjećaja identiteta i smisla života** – uspostavljanje osobnog identiteta

PONAVLJANJE

- **IDEOLOGIJA** je **skup ideja i vjerovanja** o svijetu, čovjeku i društvu usmjerenih na **održavanje** ili na **promjenu** postojećega stanja u društvu

KOGNITIVNI

- ima elemente znanosti – **objašnjava, sistematizira** i **opisuje** društvene pojave
- ideologije se izgrađuju na osnovama **filozofskih** i **znanstvenih** spoznaja

NORMATIVNI

- **prosudbe** što je dobro ili loše za društvo, **stavovi** o pravcu razvoja društva i **naputci** za djelovanje (*npr. revolucija*)
- **neznanstveni** elementi ideologije

PONAVLJANJE

FUNKCIJE IDEOLOGIJE

SIMBOLIČKA ORIJENTACIJA

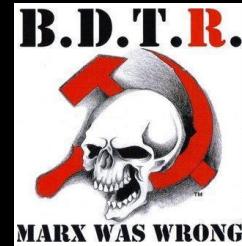
LEGITIMACIJA

SOLIDARNOST

IDENTITET

- omogućuje pojedincima i grupama **orijentiranje u složenom svijetu**
- pružaju **skup značenja** koji služe kao **putokaz** za razumijevanje, vrednovanje i djelovanje u društvu

- ideologijama se **tumače** i **opravdavaju** **društvene pojave** (*npr. nejednakosti u bogatstvu, ugledu i moći*)
- **osporavajuća funkcija ideologije**

- kao skup **ideja** i **vjerovanja** neke grupe, ideologija **povezuje pojedince** i **jača koheziju grupe**

- izgrađivanjem solidarnosti, grupa gradi vlastiti identitet – **kriteriji razlikovanja** **pripadnika od nepripadnika grupe** („mi“ i „oni“)

IDEOLOGIJE U SUVREMENOM DRUŠTVU

KONZERVATIVNE

- zalažu se **za očuvanje postojećeg načina uređenja** dr. odnosa
- pozivaju se na **prošlost, tradiciju, običaje, moral**

RADIKALNE

- zalažu se **za promjenu uređenja društva** pozivajući se na **pravednost i jednakost**

- koriste se i termini **desnica, ljevica i centar** – po francuskoj nacionalnoj skupštini iz 18. st.

IDEOLOGIJE U SUVREMENOM DRUŠTVU

- u političkom životu suvremenih društava susrećemo četiri velike ideologije:

LIBERALIZAM

KONZERVATIVIZAM

SOCIJALIZAM

NACIONALIZAM

LIBERALIZAM

- izvor u prosvjetiteljstvu, francuskoj i američkoj revoluciji
- liberalizam se zalaže za **individualizam, slobodu i jednaka prava pojedinaca** („*laissez faire*“)
- u 20. st. liberalizam – **socijalni individualizam** (dobrobit pojedinca je povezana s dobrobiti čitave zajednice)
- 1980-ih – **neoliberalizam** – ekonomска политика којој је циљ deregулација тржишта, приватизација државних подузећа, укиданje carina, poreza, socijalnih povlastica i помоћи – **slobodно тржиште** (globalizација) је мjerilo свега

KONZERVATIVIZAM

- izvori u reakciji na Francusku revoluciju (začetnik Edmund Burke)
- tri varijante konzervativizma

TRADICIONALISTIČKI

- naglašava važnost **običaja, konvencija i tradicije**
- ljudske slobode i prava ukorijenjeni su u normama zajednice kojoj pripadamo

ROMANTIČKI

- **nostalgija za prošlošću** (predindustrijsko doba)
- **antiindustrijalizam** – zagovaraju jednostavan način života (antiliberalizam)

America
first

NEOKONZERVATIVIZAM

- **nova desnica**
- na **ekonomskom planu** – neoliberalizam
- na **društvenom** – nacionalizam i domoljublje

SOCIJALIZAM

- javlja se nakon Francuske i industrijske revolucije
- ideologija za **ostvarenje interesa radničke klase**
- Karl Marx – idejni začetnik
- 3 vrijajante socijalizma:
 - **utopijski** socijalizam
 - **reformski** socijalizam
 - **revolucionarni** socijalizam (komunizam)
- osnovne vrijednosti kojima teži socijalizam su **egalitarizam** (uglavnom jednakost u bogatstvu)
- **komandno gospodarstvo** (*ukidanje privatnoga vlasništva*) i **države blagostanja**

TRI VARIJANTE SOCIJALIZMA

UTOPIJSKI SOCIJALIZAM

- zagovaro **radikalne promjene** u ekonomiji i odnosu vlasništva
- **opisivanje društva kakvo bi trebalo biti** (utopijsko)

REVOLUCIONARNI SOCIJALIZAM

- zalaže se za **radikalno rušenje nepravednog poretku** (revolucija)
- **klasni sukob**
- **ukidanje klase kao konačni cilj**

REFORMSKI SOCIJALIZAM

- zalaže se za **reformu zakona i demokratizaciju**
- veća uloga države na socijalnom planu
- **postizanje društvene pravde**

NACIONALIZAM

- lat. *nasci* – rođen i *natio* – pripadnost po mjestu rođenja
- nacionalizam se zalaže za **pravo naroda na samoodređenje** i **stvaranje nacije-države**
- nacionalizam je **relativno nova pojava** (*s pojavom demokracije, industrijalizacije i narodnim suverenitetom*)
- ne oslanja se na filozofske i znanstvene spoznaje i nema koherentnu doktrinu (*lako se kombinira – liberalni, konzervativni i socijalistički nacionalizam...*)

TRI TIPA NACIONALIZMA

LIBERALNI NACIONALIZAM

- prihvata većinu liberalnih vrijednosti
- svaka nacija ima **pravo na samoodređenje** i treba imati svoju **suverenu državu** (Wilsonova doktrina)
- **zasnovan na demokratskim načelima**

TRADICIONALISTIČKI KONZERVATIVNI NACIONALIZAM

- sadrži elemente kulturnog nacionalizma
- **nacija je organska zajednica (*Gemeinschaft*)** sa povijesnim kontinuitetom
- nacija je zasnovana na zajedničkom **jeziku, kulturi, mitologiji, običajima, povijesti**
- **narodni preporod**

INTEGRALNI NACIONALIZAM

- predstavlja **agresivnu, ksenofobičnu i iracionalnu** koncepciju nacionalizma
- nacizam i fašizam
- **imperialistički, neliberalan i militaristički usmjeren**
- podjela na superiorne i inferiorne nacije

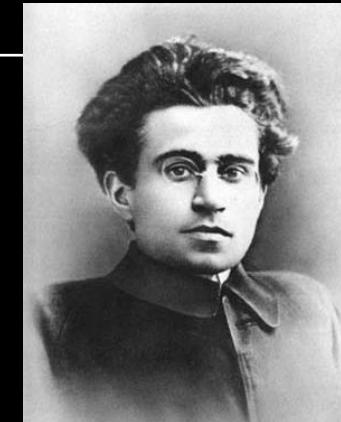
IDEOLOGIJA I MASOVNI MEDIJI

„Ideje vladajuće klase su u svakoj epohi vladajuće ideje”

K. Marx

IDEOLOGIJA I MASOVNI MEDIJI

- Antonio **Gramsci** (marksist)
- vladajuće klase u društvu održavaju svoj položaj uspostavljući **hegemoniju**
- **hegemonija** – kulturna, politička i ideološka dominacija vladajuće klase koja uvjeravanjem podčinjenih da prihvate njene vrijednosti i vjerovanja postiže konsenzus u društvu
 - *kapitalistička klasa dominira ne samo ekonomski, već kulturno i politički*
- **ideologija je narodna religija** – putem ideologije ljudi prihvataju sliku svijeta kakvu im prikazuju mediji (*potiču ljudi na zdravorazumno razmišljanje*)

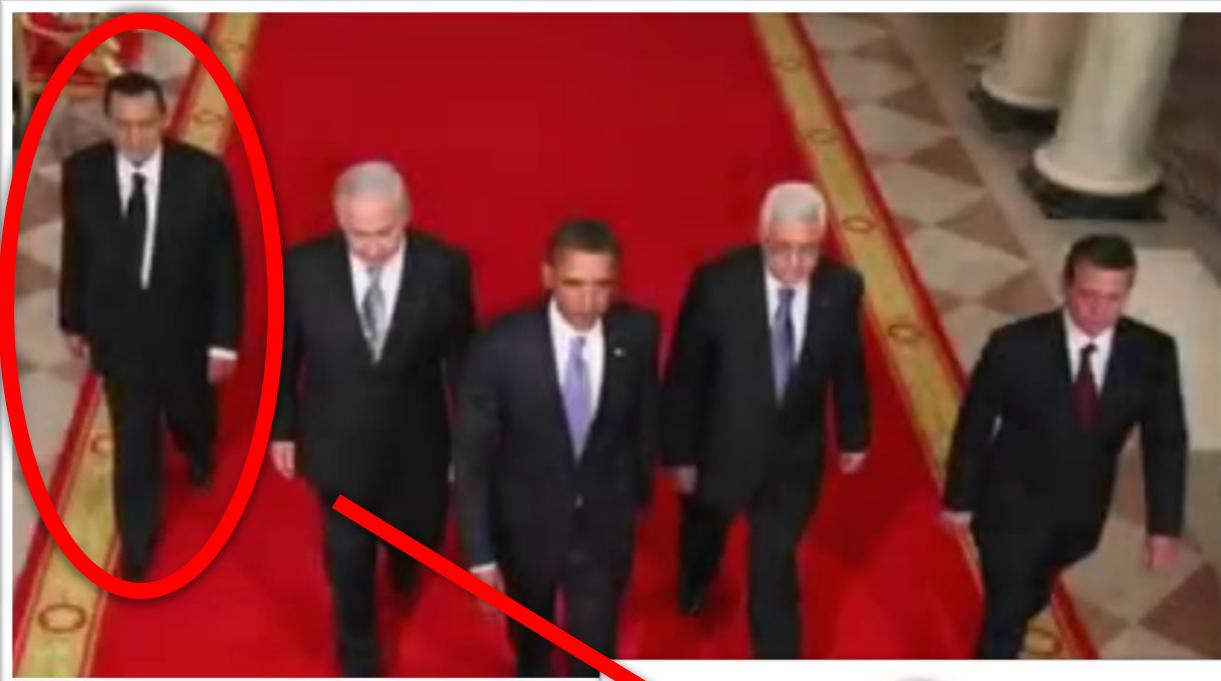

„Ideje vladajuće klase su u svakoj epohi vladajuće ideje“ – K. Marx

Alisa Miller - The news about the news

http://www.ted.com/talks/alisa_miller_shares_the_news_about_the_news

Fonda Speaks To Vietnam Veterans At Anti-War Rally

Actress And Anti-War Activist Jane Fonda Speaks to a crowd of Vietnam Veterans as Activist and former Vietnam Vet John Kerry (LEFT) listens and prepares to speak next concerning the war in Vietnam. (AP Photo)

TIME

How The Right Went Wrong

"What would Ronnie do?"
And why the Republican
candidates need to reclaim
the Reagan legacy

BY KAREN TUMALAY

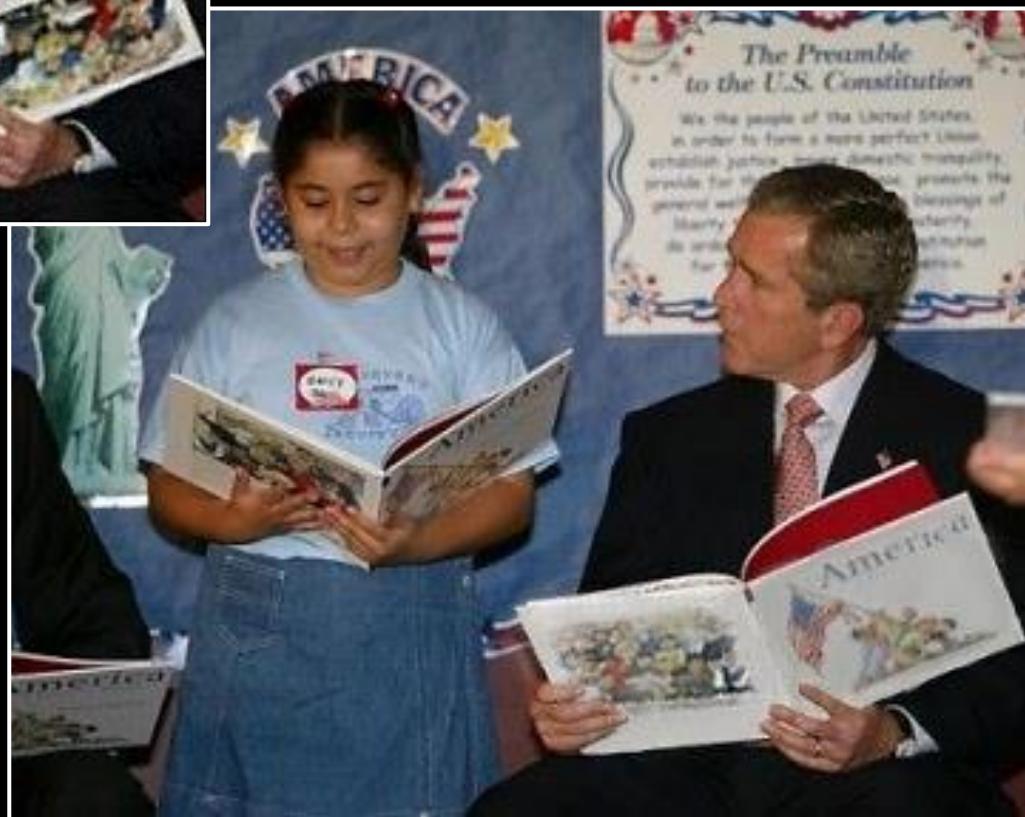
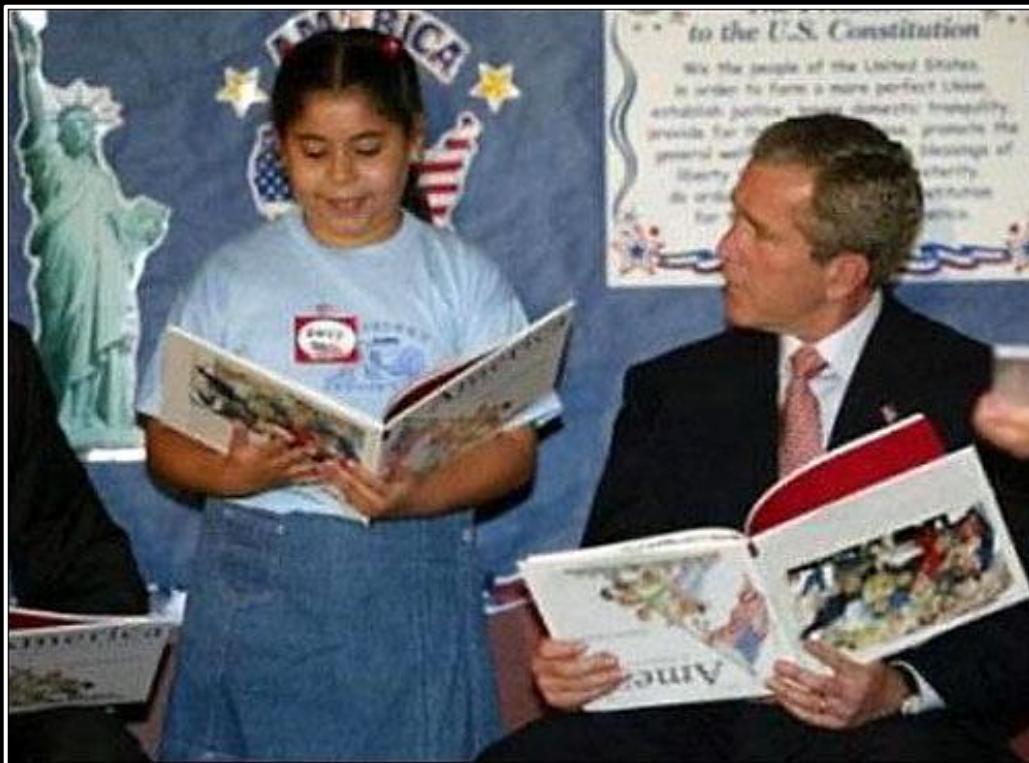
Eine Ruinenlandschaft, aus der die Menschen fliehen, und Teile von Aleppo gew

USA warnen vor einem Massaker des Regimes in

Assads Armee rollt mit Panzern zur „Mutter aller Schlacht“

Aleppo. - Die USA befürchten ein Massaker im

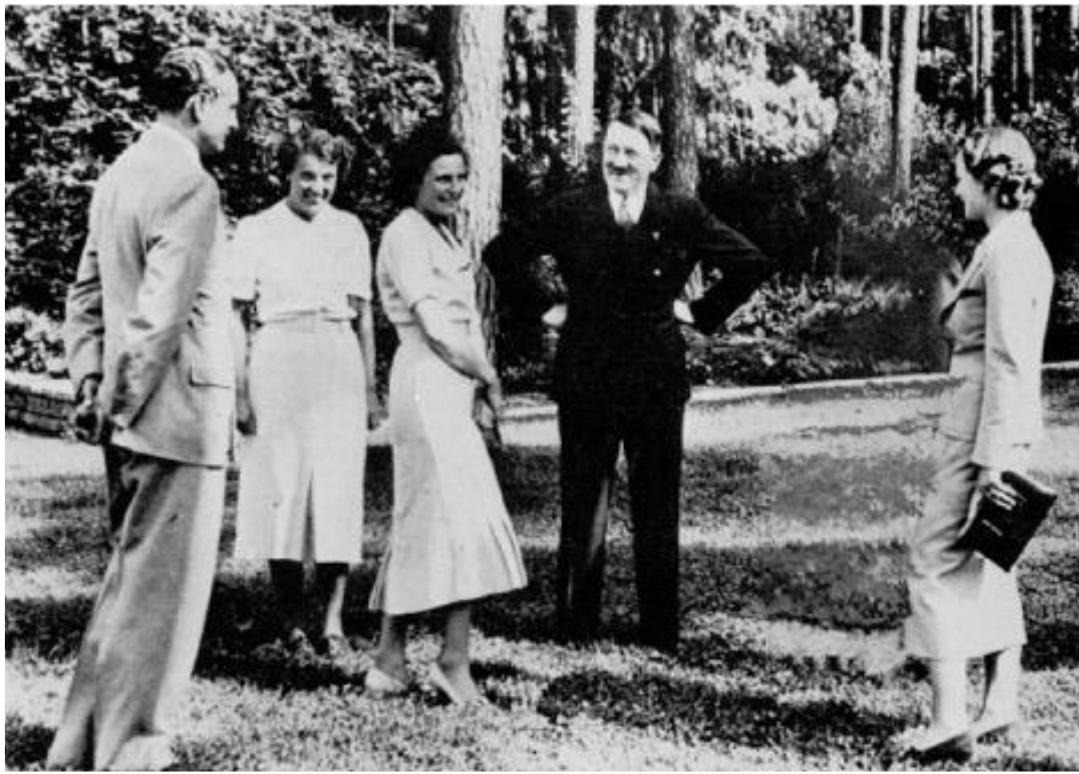
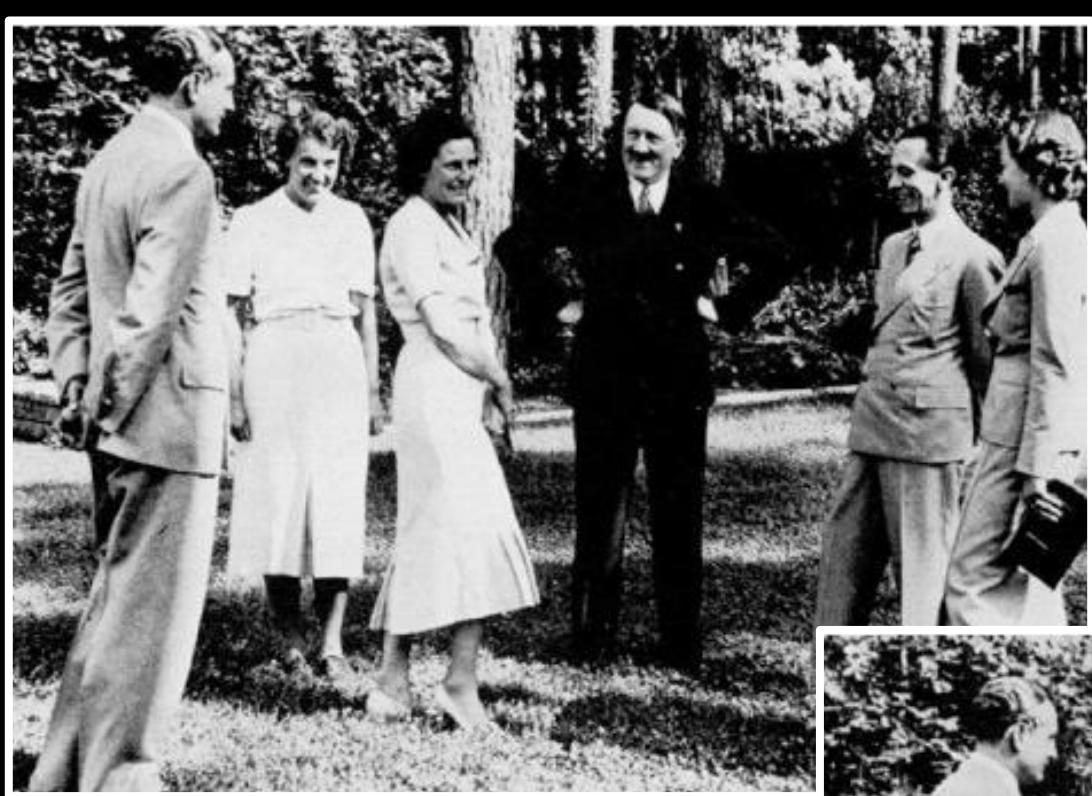

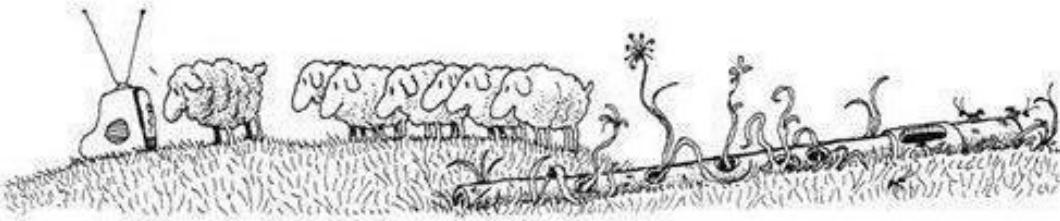
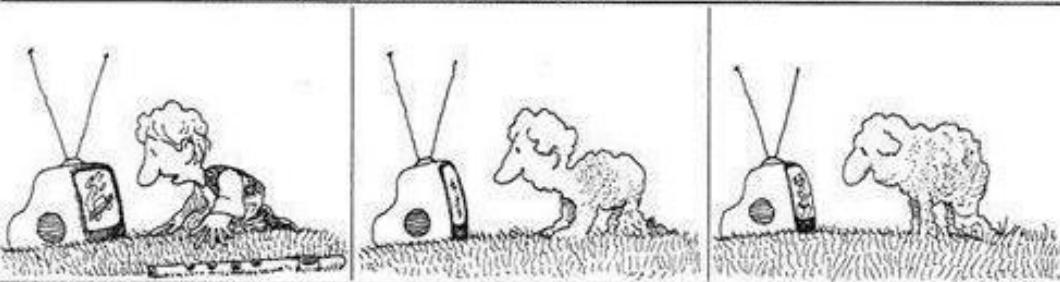
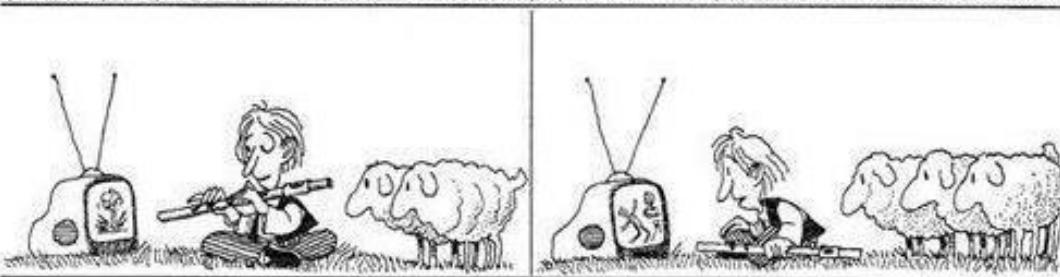

IDEOLOGIJA I MASOVNI MEDIJI

Jutarnji list u vlasništvu je njemačke kompanije WAZ, 24sata i Večernji list u vlasništvu su austrijske kompanije Styria, Nova TV u vlasništvu je kompanije CME s bermudskog otočja, RTL je u vlasništvu njemačkog Bertelsmanna.

Znate li da je na svijetu **1500** dnevnih novina,
1100 magazina, **9000** radio stanica, **1500** TV programa,
2400 izdavača

...u vlasništvu ukupno **3 kompanije?**

PONAVALJNJE

KONZERVATIVNE

- zalažu se **za očuvanje postojećeg načina uređenja** dr. odnosa
- pozivaju se na **prošlost, tradiciju, običaje, moral**
- koriste se i termini **desnica, ljevica i centar** – po francuskoj nacionalnoj skupštini iz 18. st.

RADIKALNE

- zalažu se **za promjenu uređenja društva** pozivajući se na **pravednost, jednakost** i sl.

IDEOLOGIJE U SUVREMENOM DRUŠTVU

LIBERALIZAM

- izvor u prosvjetiteljstvu, Francuskoj i američkoj revoluciji
- liberalizam se zalaže za **individualizam, slobodu i jednaka prava pojedinaca** („*laissez faire*“)

KONZERVATIVIZAM

- poziva se na **prošlost, tradiciju, običaje, moral**
- 3 varijante:
 1. **tradicionalni**
 2. **romantički**
 3. **neokonzervativizam**

SOCIJALIZAM

- ideologija za **ostvarenje interesa radničke klase**
- Karl Marx – idejni začetnik
- 3 varijante:
 1. **utopijski**
 2. **reformski**
 3. **revolucionarni** (komunizam)

NACIONALIZAM

- nacionalizam se zalaže za **pravo naroda na samoodređenje i stvaranje nacije-države**
- 3 varijante:
 1. **liberalni**
 2. **tradicionalistički konzervativni**
 3. **integralni** (nacizam i fašizam)